

УДК 339.3:658

**ОСОБЛИВОСТІ РЕСУРСНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ РОЗВИТКУ
ТОРГІВЛІ****Стефанишин О. Б.**

Львівський інститут Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Україна, Львів

Обгрунтовано, що зміни структури і динаміка сукупних ресурсів – матеріальних (необоротних і оборотних активів), фінансових та трудових визначають темпи та масштаби розвитку торгівлі. Метою дослідження було здійснити оцінку та проаналізувати стан та структуру оборотних та необоротних активів торгівлі, темпи зростання окремих показників розвитку торгівельної сфери; виявити взаємозв'язок та вплив показників ресурсної забезпеченості на товарооборот. В ході дослідження з'ясовано, що склад та структура активів сфери торгівлі є недосконалою. Ресурсна забезпеченість за окремими важливими характеристиками погіршується. Існує необхідність удосконалення структури балансу торгівельної сфери, та структури активів зокрема на користь збільшення оборотних активів, врегулювання співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, проведення інвентаризації активів та основних засобів.

Ключові слова: торгівля, ресурси, оборотні активи, необоротні активи, ефективність, валовий оборот.

Стефанишин О. Б. Особенности ресурсной обеспеченности развития торговли / Львовский институт Частного акционерного общества «Высшее учебное заведение» Межрегиональная Академия управления персоналом», Украина, Львов

Обосновано, что изменения структуры и динамика совокупных ресурсов - материальных (внеоборотных и оборотных активов), финансовых и трудовых определяют темпы и масштабы развития торговли. Целью исследования было осуществить оценку и проанализировать состояние и структуру оборотных и необоротных активов торговли, темпы роста отдельных показателей развития торговой сферы; выявить взаимосвязь и влияние показателей ресурсной обеспеченности на товарооборот. В ходе исследования установлено, что состав и структура активов сферы торговли является несовершенной. Ресурсная обеспеченность по отдельным важным характеристикам ухудшается. Существует необходимость совершенствования структуры баланса торговой сферы, и структуры активов в частности в пользу увеличения оборотных активов, урегулирования соотношения кредиторской и дебиторской задолженности, проведение инвентаризации активов и основных средств.

Ключевые слова: торговля, ресурсы, оборотные активы, внеоборотные активы, эффективность, валовой оборот.

Stetanyshyn O. B. Features of resource implementation of trade development/ Lviv institute of private company “ Higher educational institution “Inter-Regional Academi of personnel management”, Ukraine, Lviv

The research proves that structure changes, along with the dynamics of total resources (both current and non-current assets), financial and labour potential determine the pace and scope of trade development. The research aims at evaluation and analysis of the state and structure of current and non-current assets in the sphere of trade, pace of development of certain indices; besides, the objective of the research was to find out the interrelation and influence between finance resourcing and goods turnover. The research helped to find out that asset composition and structure in the sphere of trade are insufficient. Finance resourcing has been deteriorating by certain important criteria. There exists the necessity of improvement of the trading sphere structure balance, asset structure in particular, aimed at current assets increase, payment and receivables ratio settlement, as well as physical inventory taking of assets and fixed capital stocks.

Keywords: trade, resources, current assets, non-current assets, the efficiency, the gross turnover.

Вступ. Складні завдання і функції торгівлі потребують зосередження в цій сфері величезних ресурсів для забезпечення її нормального функціонування.

У сфері торгівлі зосереджено близько 86 млрд. грн основних засобів та нематеріальних активів, 968 млрд. грн оборотних активів (29,6% оборотних активів усіх сфер діяльності), 205 млрд. грн. (31,4%) запасів товарів, 70 млрд. грн. коштів (28,3%), а частка сфери торгівлі становить 22% трудового потенціалу України [розраховано за 1,2,3]. Ресурсний потенціал сфери торгівлі лише іноді поступається промисловості і ще рідше сільському господарству.

Сукупні темпи і масштаби розвитку торгівлі багато в чому визначають зміни структури і динаміка сукупних ресурсів – матеріальних (необоротних і оборотних активів), фінансових та трудових ресурсів.

Проблеми розвитку торгівлі досліджувались у працях В.Апопія, І.Бочана, Т.Васильціва, Ю.Дайновського, О.Іляш, А.Мазаракі, В.Марціна, Н.Міценко та ін.. Проте, поза увагою переважної більшості дослідників залишаються особливості забезпечення ресурсами сфери торгівлі. Тому, на наш погляд, дослідження визначення стану та тенденцій розвитку ресурсної забезпеченості торгівлі, виявлення проблем з метою їх усунення та налагодження раціонального та ефективного використання є актуальними.

Мета дослідження – визначити особливості стану та структури оборотних та необоротних активів сфери торгівлі, з'ясувати забезпеченість торгівлі оборотними, необоротними активами, трудовими ресурсами та їх вплив на основний показник господарської діяльності сфери торгівлі – товарооборот.

Виклад основного матеріалу. Ресурсні чинники визначаються доступністю, витратністю залучення, утримання та використання, а також поточною забезпеченістю, ... якісними необоротними та оборотними активами, грошовими коштами, товарними запасами, власним капіталом, персоналом, торговими та складськими площами, інформацією, нематеріальними активами [4, с.36].

Перш за все, особливості сфери торгівлі проявляються у структурі оборотних активів. Традиційно високою є частка товарних запасів (21,2% у 2014 році). Дебіторська заборгованість становить значну питому частку з тенденцією до зростання (59,4% у 2014 році) в складі поточних активів та істотно впливає на фінансовий стан підприємства.

Як збільшення, так і зменшення дебіторської заборгованості можуть призвести до негативних наслідків для фінансової стійкості. Оцінити чи є небезпечною така висока частка дебіторської заборгованості можна на основі коефіцієнта співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості ($K_{к/д}$). $K_{к/д} 2014 = 995\ 878,1 / 575\ 447,3 = 1,7$ (рекомендоване значення:).

У торгівлі спостерігається перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською. Високе значення коефіцієнта показує, що ресурси заморожені в оборотних коштах (розміри запасів надмірні, або підприємство відпускає значну частину продукції у кредит). Також така ситуація може бути пов'язана з труднощами при реалізації продукції .

Специфіка торговельної діяльності зумовлює більш інтенсивне використання приміщень (торговельні, складські тощо). В основних засобах торговельного підприємства питома вага будівель, споруд і передавальних пристроїв складає близько 80 %, а активної частини - машин та обладнання - близько 11 %. Крім того, до складу основних засобів торговельних підприємств можуть відноситися приміщення, які орендуються, що призводить до зменшення питомої ваги активної частини [5].

Основні засоби та нематеріальні активи у структурі необоротних ативів торгівлі становлять 42,5% у 2014 році. Ступінь зносу основних засобів у торгівлі росте і на кінець 2014 року становив уже 69% (57% у 2013 році), що збільшує потребу у відновленні (створенні нових) виробничих необоротних активів: оновленні, реконструкції, технічному переобладнанні діючих основних засобів.

Звичайно, такий високий ступінь зносу негативно відбивається на ефективності оснащення торгівлі основними засобами. Підтвердженням такого припущення слугує динаміка показників ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів (табл.1).

Таблиця 1

Оцінка ефективності оснащення торгівлі основними засобами та нематеріальними активами

Показник	2013 рік	2014 рік	Зміни, +/-
Фондовіддача	21,8	22,0	0,2

Фондоозброєність	4,54	4,75	0,21
Коефіцієнт зносу	0,57	0,69	0,12
Коефіцієнт використання	5,7	2,73	-2,97
Інтегральний показник ефективності I_{ef}	5,09	3,6	-1,49

Коли зростання фондівдачі супроводжується зростанням коефіцієнту зносу та зниженням коефіцієнта використання основних засобів, то дані не можуть трактуватись однозначно. Для узагальненої оцінки ефективності основних засобів розраховується інтегральний показник ефективності (I_{ef}). Значення інтегрального показника ефективності основних засобів, яке зменшилось у 2014 році у порівнянні з 2013 роком досить вагомо (на 1,49 п.), підтверджує припущення про погіршення ефективності оснащення та використання основних засобів у торгівлі.

Про прискорений розвиток ресурсного потенціалу торгівлі дають змогу судити порівняння темпів зростання активів та валового обороту торгівлі. Темпи зростання у 2014 році були нерівномірні на користь оборотних активів (62%), проти 27% темпу зростання необоротних активів. Темп приросту усіх сукупних ресурсів становив 61,5%, в цей же час темп приросту валового обороту торгівлі (у фактичних цінах) становив 30%.

Найбільш поширеним способом показати залежність одних економічних показників від інших є побудова регресійних моделей. Спираючись на регресійний аналіз, можна виділити пріоритетні чинники впливу. Розрахуємо вплив на валовий оборот торгівлі (Y) ресурсних чинників: оборотних активів (x_1), необоротних активів (x_2) та фонду оплати праці, як показника використання трудового ресурсу (x_3).

Таблиця 2

Вихідні дані для побудови регресійної моделі

	2008*	2009*	2010*	2011*	2012**	2013**	2014**
x_1	597561,1	650689,7	736664,8	858473,1	914972,8	930514,9	968579,8
x_2	158205,7	167246,8	185124,3	192611,3	186704,4	217565,2	202201,2
x_3	--	22 000	32326,2	42320,4	53312,0	49033,0	50034,0
Y	1447885,7	1260325,6	1507157,2	1756529	1742536,4	1912983,3	1889880,7

Як показали зроблені розрахунки, ступінь залежності між даними величинами є дуже високою. Коефіцієнт детермінації регресійної моделі $R^2 = 0,935$. Який показує, що на 93,5% розрахункові параметри моделі, тобто сама модель пояснює залежність між валовим оборотом торгівлі та ресурсними чинниками, як оборотні активи, необоротні активи, трудові ресурси.

Регресійна модель має вигляд: $Y = -659429,648 + 3,112x_1 + 2,222x_2 - 16,913x_3$.

Отримана модель характеризується наступними взаємозв'язками параметрів оцінки: зростання оборотних активів має на зростання валового

товарообороту найбільший вплив (про що свідчить вага впливу 3,112), значно менший вплив має зростання необоротних активів (вага впливу 2,222) та від'ємний (негативний) вплив на зростання товарообороту має зростання фонду оплати праці (вага -16,913). На основі моделі можуть прийматись управлінські рішення та здійснюватись прогнозування.

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективність функціонування сфери торгівлі, багато в чому залежить від ресурсного потенціалу та вміння управління ним.

Висновки. Зроблені дослідження показали, що склад та структура активів сфери торгівлі є недосконалою. Ресурсна забезпеченість є недостатньою та за окремими важливими характеристиками погіршується. Існує необхідність удосконалення структури балансу торгівельної сфери, та структури активів зокрема на користь збільшення оборотних активів, врегулювання співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, проведення інвентаризації активів та основних засобів.

Особливість ресурсного забезпечення полягає в тому, що наслідки його змін можуть як стимулююче впливати на розвиток сфери торгівлі так і стримуюче.

Перспективи подальших досліджень полягають у глибинному дослідженні фінансово-економічного стану сфери торгівлі, виявленні проблем та з'ясування можливостей розвитку на основі фінансового забезпечення.

Література:

1. Діяльність підприємств. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Внутрішня торгівля. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Зайняте населення за видами економічної діяльності у 2012-2014 рр. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки [Текст]: навч. посіб. / Д. М. Стеченко. — К. : МАУП, 2000. — С. 36.
5. Марцин В. С. Економіка торгівлі: підручник. – 2-ге вид., випр. і доп. / В. С. Марцин. – К.: Знання, 2008. – 603с.

References:

1. Diialnist pidpriemstv. [Online], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Vnutrishnia torhivlia. [Online], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Zainiate naseleattia za vydamy ekonomichnoi diialnosti u 2012-2014 rr. [Online], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Stechenko D. M. Derzhavne rehuliuivannia ekonomiky [Tekst]: navch. posib. / D. M. Stechenko. — K.: MAUP, 2000. — S. 36.
5. Martsyn V. S. Ekonomika torhivli: pidruchnyk. – 2-he vyd., vypr. i dop. / V. S. Martsyn. – K.: Znannia, 2008. – 603s.